

NUPEPA KA OIAIO.

J. E. BUSH, Lunahooponopono.
J. K. Penikalaka, Pukun.

O KA PONO KA AIALII E
OLA AI KA AINA.

POALIMA AUGUST 31, 1894.

Ka Palapala a Peresidena CLEVELAND, IA S. B. DOLE.

He Palapala Hoomaikai Pili Pono i kea na Dole.

AOLE KEIA HE IKEANA MAI
I KA REPUBALIKA O HA-
WAII NEI.

UA POLOLEI NA HOIKE ANA
A NA ALAKAI O KA LAHUI
HAWAII.

Na Hons. Bush a me Nawahi.

Maloko o Ka Leo o ka Lahui
a me Ka Oiaio.

Lanakila no o Hawaii!

Haule Pio na Enemi.

Ke hoopuka a nui nei makou i ke
kope oiaio maoli o ka palapala a ka
Peresidena Cleveland i hoonanai
mai ai na S. B. Dole, ma o Kuhina
Willis la.

O keia ka palapala a ka ohana
a huae-Pao Aina i haanui iho nei, he
palapala ike mai (RECOGNITION) o
ke aupuni Republika o Hawaii nei.

Ka palapala hoi a ka Nupepa
Holomua i me kona poe paalele i
makou loa ai, a pau loa lakou i ka
holo oiaiohe no ke ano olalau
opolepule hoopilimeai.

Eia ka unuhi ana o na leta nei:

KA LETA.

GROVER CLEVELAND.
Peresidena o Amerika Huipua
I KA MEA MAHALAIA
Sandford B. DOLE.
Peresidena o ka Republika o
Hawaii.

Makamaka Koiko i Maikai.
Ua loa mai ia'u kua leta o ka
ta 17th aku nei, au ihoike mai nei
no ke kukuluia ana a me ke kua-
hauaia ana o ka Republika o Ha-
waii ma ka la 4 o Julai 1894, a me
kou lawe ana i ka oihana Peresi-
dena, mamuli o na lona i hoike ia
ma o ke Kumukanawai la.

Ke panai aku nei au i keia ma-
nao aloha pumehana au i hoike
mai nei, no ka hoomau ana aku o
na nobo launa makamaka ana ka
mea e mau nei mawaena o Na Mo-
ku Huuua a me na Paemoku o Ha-
waii, a e hoia aku i oe no kou
mau mana maikai no kou pono
kino pono.

Kakauia ma Wasinetona i ka la 7
a o Augate 1894.

Kou Makamaka Maikai,
GROVER CLEVELAND
Na ka Peresidena,
W. Q. Gresham
Kuhina Nui o ke Aupuni

E ka Lahui Hawaii! E nana
iho a e hoomaopopo i na huoolelo o
ka leta, a Cleveland ia Dole. He
Palapala pane mai keia na Peresi-
dena Cleveland no ka Dole leta
aku iaia: A mamuli o na rula a
me na lona maa lawelawe oihana
ua hiki ke hoomaopopoia, aole keia
he palapala o ka ike ana (Recogni-
tion) mai i ke aupuni Republika.
Aole loa!

He haanui, a he hoopuupu wale
iho no me ke ano unuhi o na ho-
kamani, ka olelo a na nupepa a huae
sina e hoolaha nei, ua ike ia mai
ke aupuni Republika o Hawaii
ma keia leta. Aia maha o keia le-
ta e ikeia ai, ua hoopuka a e o Cle-
veland i kona [Recognition] ike
mai? Aole loa e loa ia mea
ma keia leta. Hookahi mea maa
mau i ikeia, o ka pahola aku o ke
kanaka i kona hoomaikai i kona
hoo kanaka, no kana leta i loa mai
ia ia. Pela maoli keia leta a Cleve-
land ia Dole.

NO KA PONO O KA LEHULEHU.

I mea e maopopo pono loa ai i ka
Lahui Hawaii ke ano maoli o ka
palapala ike [Recognition] nolaila,
ke hoo kono nei makou i ke ano nui
maoli o na palapala maa mau loa
i wana o na ike aupuni ana.

A oia keia penei:—

Keena Oihana Aupuni o Amerika Huipua,
Honolulu H. Is. Januuri 17th 1893.
Oia he aupuni Kuikawa ka kuku-
luia ma kahi o ke Aupuni i hoopua o
ka Moiwahine Liliuokalani, a o na Aupuni
Kuikawa la ka mea e paa nei me
ka mana paha i na Hale Oihana Aupuni
ke Keena Buks a me ke Keena Waiwai,
a me ka hoomau paha ana i ke Kapila o
ko Hawaii Paemoku. Ma keia ke ike
aku nei au i ke Aupuni Kuikawa i olelo
ia, ma ke ano the defect government o
ko Hawaii Paemoku.

(Kakau inoa la) JOHN L. Stevens
Elele Kiekie a Kuhina
Mana Nui o Amerika Huipua

Keena Oihana o Amerika Huipua
Honolulu H. Is. Julai 5th 1894.
I ka Hon F. M. Hatch
Kuhina Aina E.

Ua loa ia'u ka hanohano e hoike aku
ua hiki mai ka palapala o ka la 4
Julai 1894. *****

Ma ka pane ana aku i ka leta e hoike
mai ana i na mea lolohe nua ia, ua ihi
mai ia'u ka hanohano, e ike me ke ku-
leana i loa mai e hana aku; ke pahola
aku nei i ka Republika o Hawaii, ike
ia ana i keia aku i kona mea, ke Aupuni
Kuikawa hoi o ka Paemoku Hawaii.
He hana nei au i keia ike o ka ma-
nao iho, ke ku nei au ma kahi o ka Peresi-
dena o Amerika Huipua, ka mea hoi
ma kona ano, oia ka Luna Hooke Nui
o ke Aupuni, e waihoia aku ai keia mea
i hana ai me ka eleu no na hoopono ku-
pono ana.

Me ka Huipua ma me o iloko o ka
manaoia i hoikea, e hoomau ia aku
ka noho ana aloha pili aupuni o na la
hala, a me na hooia ana aku i na mana
mahalo.

Me ka Laahua,
ALBERT S. WILLIS
Elele Kiekie a Kuhina
Mana Nui o Amerika Huipua.

E ike pono iho ka Lahui Hawaii,
o keia mau palapala elua, ka J. L.
Stevens a me ka Albert S. Willis,
oia ke ano o ka palapala ike Aupuni
mai, aka aole loa he wahi helehele-
na i ikeia ma ka Cleveland palapala
ia Dole, e olelo ana, ke ike (recogni-
ze) aku nei au i ke Aupuni Repu-
blika o Hawaii. Aole loa, aole loa
no.

I na pela, alaila, maha la e hiki
ai i keia ohana a huae paeina ke
olelo mai, ua ikeia mai nei ka
Republika o Hawaii nei e Peresi-
dena Cleveland? Mahea la hoi?
Ho-a-a loa ia oukou! Lalau a kuh-
hewa ka manao ana. Aka, aole loa
he kuhihewa ike o ko makou noonoo
oia ua paulele makou malua o ko
ke Akua mana aole hoi e like me na
olelo hoopunakua, a na poe aia e
hooiioina ana i ma'u, a e olelo
ana, ua pau loa ka pono o Hawaii,
aole wahi manaolana ike i koe.

O ka makou e pule nei iloko o ko
makou uhane, e hiki mai koke Akua
Aupuni, a e hooioia hoi kona make
make.

He Kaao Hoomakeaka.

Aia ma na Aina Hikina, he
wahi Kaubale e ku kokoke
aku ana malalo o ke kumu o
kekahi wahi mauna uuku. O
ka mea kupaianaha nae, oia
ka onioni a me ka luhiluhiau
o na wahi kuhiiwi nei. I
kekahi manawa, ua kahea ia
he halawai Lahui, e noono
no ke kumu o keia onioni mau
o kahi mauna, a ma ia hafa-
wai, ua hooioioia na ka Meia

ka mea malama i ke kulana-
kaubale, e kuahana i na kana
ikaika a pau loa o ke kulana-
kaubale, e lawe me na mea
paahana, e eli ma ke kumu o
ua wahi mauna nei, a e huli
pono i ke kumu o keia luhiluli
mau ana o ke kuahiiwi.

He loihia na la i hala no ka
eli ana i keia wahi mauna, a
ua lilo he mea ano hou i ka
manao o na poe a pau loa, ka
loaa pono ana aku o keia ku-
mu pahaoahao.

Nolaila, ua hoopapau loa
lakou i ka eli ana, a hiki i ka
lilo ana o ua wahi kuahiiwi
nei i mea iluwai like me he la
aole mauna ma ia wahi ma-
mau.

O ka mea hope loa nana i
hou aku i ka piha kapala lepo
hope loa o ua wahi mauna
la, oia no ka Meia o ua wahi
kulana kaubale nei.

I kona hooie ana aku i ka
lepo hope loa o ua wahi kua-
hiwi nei, aia hoi, haule aku
la he wahi iole uuku loa e ola
ana, i keia wa na hooio leu
nui ae la na kanaka a pau
loa, e olelo ana, O! Auwe!

Ua loa pono iho la i ka
Meia o kakou keia wahi iole
ka mea ka ia nanae hoonioi
nei i keia wahi kuahiiwi a ka-
kou i hooianze iho nei!

Nui ka aka henehene o na
kanaka i keia ana he wahi
iole uuku loa ka mea nana
i hoonauene i keia wahi kua-
hiwi.

Pela hoi keia palapala a
Cleveland ia Dole. Nui ka
walaau o na nupepa a me na
poe aihue aina, e olelo ana, O!
Ua hiki mai nei ka Palapala.
I ke mai a Peresidena Clevel-
and ia Dole, no ka ike ana
mai i ke Aupuni Republika
aka he mau la i hala aku nei
a i ka Poakahi nei, i ka wa i
weheia ae ai ua palapala nei,
auwe! he wahi iole uuku loa
ka ke noho ana iloko! aole hoi
he Bipi nui.

He wahi manao hoaloha wale
no ko ka palapala; Aole hoi
he ike Aupuni Republika ia
oia na ka Peresidena Dole.

Na Hana Pahaoahao.

Nui ke pahaoahao o na hana
eepa a ka poe pakaha aina
iloko o keia mau la. Ua hoo-
lakou ma na ano a pau loa i
puni aku ka Lahui Hawaii,
aka hoike mai nonae ke Akua
i ka lapuwale a me ka hoo-
punipuni maoli o ka lakou
mau hana, alaila hooie iho la
ka Lahui Hawaii me ka loka-
hahi a pakele ae la kakou i keia
make a keia poe e hana nei.

Ua pau pu na poe kahuna-
pule i ke komopoo iloko o keia
mau hana lokoio; aka, e hoo-
pakele mau ana no nae ke
Akua ia kakou, mai na poi-
no e ake ia nei e ili iho iluna
o kakou.

He mau hana hoopahaoahao
keia i ka Lahui, aka, ua we-
heia ko kakou mau make a
ua ike pono i na hana, a me
na poio i ili mai maluna o
kakou mai keia poe mai,
Nolaila e kupaa, a e hoo-
manawanui kakou a hiki i ka
lanakila ana.

Kaupaleia Mai.

Ua lono mai makou, ua kaupale
loa ia mai kekahi o na kanaka na-
ua i hoopahua i ka makemake o ka
Lahui, ma ka la 14 o Januuri, 1893;
a ka Moiwahine i manao ai e hoo-
mai ke kono ana aku iloko o Wa-
sinetona.

Ke mahalo nei makou i keia ha-
na i banea mai iaia e na kiai o ke
Alii, no ka mea, eia la nei ke rone
pu nei me keia poe pona iloko o ka
huluhulu hookalii, a ke ai nei i ka
lakou ala lusa. Wahi a kahiko:
"Aole he malama i pau i ka iole."

Ua Hala aku mawaho o ka Laina.

Ma na lawelawe oihana pili au-
puni ana mawaena o na Aupuni,
ma o ko lakou mau Luna Mana
Hooke la, e nobo ana iwaena o ke
la a me keia Aupuni; aia he mau
palena ko na hana ana, na olelo ana,
ua launa oihana ana a pela aku; e
ikeia no ka eleu a me ka makela
hooke pololei ana o keia a me keia
Luna Aupuni, mamuli o ka Luna
ole o na ulia e keakea ana i na kau-
oha o ke Po Nui o ke aupuni ana
e nobo oihana ana.

He kuhike loa ka hana a ka Lu-
na Hooke Kauoha Aupuni, me ka
manao a me ka makemake maoli o
kono Poo. Aole e hiki ia Luna ke
alo ae, a ke ai ae mai ka hahai
aue e hooke i na manao i kauoha
ia ai iaia e hana aku. O keia ka
mau ano diplomatic ('auna oluolu')
o na luna aupuni a pat. a oia ka
mea e pololei ai na hana aupuni
ana.

Haohao nui makou i ka ike ana
iho i ka Kuhina Willis mau wehe-
wehe manao ana, ma keia Poakahi
aku nei, imaa o ke anaia Republi-
ka o ke aupuni o Dole ma, ma-
mau ae ae o kona haawi ana aku i
ka palapala a Peresidena Cleveland
ia Dole.

Ma ko makou hoomaopopo ana
iho, ua hele-e a pili ole maoli na
olelo a ke Kuhina Willis i ka ma-
nao pono o ka leta a Cleveland, a
Willis no hoi e paa ana ma kona
ano he Kuhina.

He hiki loa i na poe holona ke
ike maopopo i ke ano o ka palapala
a Cleveland, a oia palapala nae: he
hoopahala loa ana ae i na haali-
ti hoopunipuni ana ihe a ke Kuhina
mawaho ae o ka wa-hi o ka leta a
Cleveland a Mr. Willis e paa ana.

Haohao no nae ka poe Hawaii
maoli, no ke ano e keia hana a
ka Luna Aupuni o Amerika; aka,
oia no nae kana ano hana e pili
ana i ka palapala kauoha a Peresi-
dena Cleveland no ka hoiohoi hou
ana i ka Moiwahine Liliuokalani.
I ko makou manao, he mea ho-
pilikia ka hana a ka Luna Aupuni
e hooke pololei ole ana i ke kauoha
a kono Poo ma ke kulana o kono
Aupuni. Aka, aole loa makou e
manao noi ka na mea mawa-
ho ae o ka palapala manao a keka-
ni Keonimana oiaio e like la,
a oia no o Grover Cleveland. I na
pela, alaila, ua hala loa aku ia ma
waho o ka laina.

HE HANA KAMALII.

O ka poe e kamalii nui ana no
ke kua a pela aku, ma na alauai,
ua hiki ke helu ia poe he poe opu
makani, e mahu ana me ka ike ole
i ka lakou mea e hana ai, e uluku
ana, e like me ke ano o ka hooio-
lona ahia, me ka ike ole i ka lakou
mea e kamalii ana a hua ka wa-
ha, me ka waiwai ole.

E makela ka Lahui i keia poe.
He poe lilo hae keia, aole he nahu.
O ka lilo nahu, oia no ka lilo e mee
malie kiai mai ana.

Eia kekahi, eia keia poe ke hele
nei e olelo i na olelo maopopo ole
ia lakou o ka oiaio, a i lona poe
mai ua enemi o ka Lahui, e hoopah-
aoahao ana i ka noonoo o keia la-
hui, a e lilo ana hoi he mea hoo-
kaumaka i ka manao ka Lahui, a
hiki i ka wa e puka aku i ka oiaio
maloko o ka "KA LELO O KA LAHUI".

Ua hoomanawanui makou i keia
poe, a oia ke lilo nei keia he mea e
hooiukui mai ai i ka Lahui Kanaka
a e hoopio ai i ko lakou manaolana
nolaila, ua pau ko makou hooma-
nawanui ana ia lakou, a e hooioio
ana ka "LELO" i ke Kanaka e hana
ana e kamalii lolohe ana, he
enemi no ka Lahui, a he enemi hoi
no ka palakala a alaka i ka lehu-
lehu, oia hoi ka "LELO" o ka Lahui.
Pela no hoi makou e abawa nei
e olelo nei he nahu kipi maoli no
ko Wilikini a me na hoo ona e ala-

kai nei i na manao o na nupepa
Holomua e mai nei, ua pau loa ko
kakou mau pono, ua ike ia mai nei
ke aupuni republika e Amerika, a e
pono keia lahui e hooiiki a e holo
balota a pela aku. E ka Lahui Ha-
waii, ina he aloha ana lo ko oukou
e kapa loa aku kakou i ka hooma-
moa ana i keia poe nahu lolohe, ka
poe ai a nui i ka la waiwai o ke ali
Aks. E like me ka moo i oleloia
ma ka moolelo Helehe, e hana ia
a e hoopumehana ia lakou, alaila,
huli mai no a nanahu.

O keia Wilikini, i kahi i ka po-
no o ka Moiwahine, oia kekahi lilo
loa i ka la i hiki mai o ka motu la
we leta Arawa, e hele ana e olelo ua
pau ko kakou pono, a ua ikeia mai
ke aupuni republika, me ka olelo
anzilobe mai ke aupuni mai.

Alaila, ua maopopo keia kanaka he
paahana na na enemi o ka Lahui a
me ka Moiwahine, a i hooia ia hoi
i na wa a pau, ma ka wikiwiki o
kono alelo e hoolaha i na mana
olelo hoopunipuni ana na Luna Aupuni
P. G. I kona wa o ninau ia aku ai
keia mau olelo, e puka mai ana na
Haki, na Kaaka opio, a na Kikila
Baraunu, paha, a i olelo na kekahi
poe o na hoo aihue aina, me he la,
he lawe hoolaha olelo oia na lakou
a he hoomanani wale no keia ano e
hookameamea nei he aloha alii oia.

Aole o keia mau hana ka hana e
hoike ana ike oiaio o ko ke kanaka
a me ko ka nupepa aloha i kona
soao, o ka holomua, a wikiwiki koke
o ka waha a me na kolamua e
hoolaha i na mamala olelo hoopu-
nuni a ka soao e kua ana i ka
aono ana i kapakapa hookamani ai
o kono ia.

Ke ike nei oukou e ka Lahui
Hawaii i keia mau mea, a ina to he
aloha oukou i ko oukou ana ko
oukou kuokoa, ko oukou Moi, a
pela aku, e hookaawale loa oukou
i keia poe me ka lakou nupepa.

Ua Hilahila no Nae.

Ma ke abiahi i ku mai ai ka mo-
kuhi Mariposa mai Australia mai
i ke la Poaha aku nei, ua hooio-
iho ia ka poe aihue Aina e hapa i
na hana hooiwhiwa no ka loa
ana mai o ka Nuhou ua ike P. G.
ia ke Aupuni Republika Hawaii.

Nolaila, ua hooioioia, e ke ahi
ahi mai o ka Poalima e hana ia ai
na mea hooiwhiwhiwa. Ma ke ka-
kahiaki Poalima ae ua hoi mai la
ka moku Hyacinth, aole hoi he
nuhou i lona ia no ia ikeia ana mai
o ka Republika; nolaila, o na pela
wahie a me na barela-ta i hooma-
kaukau ia ai no ka hoo ana ma-
luna o na puu, no ka hooioi ana
ua pau hou i ka hoiohoi ia i ko la-
kou wahi i waiho ai. Ma ia mea,
ua hiki ole iho la na manao hoo-
kelakela a ka poe aihue aina; aka
ua hilahila no nae. Pela makou e
olelo nei, he hoike ana mai na la
i ke ike P. G. ia mai la o ka Repu-
blika o lakou.

HE PUPULE KA HOLOMUA!!!

Ua maopopo ia makou ua pupu-
le maoli ka Holomua a me Kama-
ki Puka; mamuli o kono hana kua-
aina, e owili pu ana i ka Moiwahine
mamuli o kana hoolaha ana, me ka
olelo iho, na Bush & Co, i ao lalau
aku, e hooie loa aku i ke kala piha
ana aku i na poe nana i hookahuli
i ke aupuni Moi.

Ke olelo nei makou, he hookano
lapuwale loa ka Holomua, ma ka
lawe ana mai i ka mea o ka Moiwahine
iloko o kono manao huuu ulu-
puni, oia, aole loa ka Moiwahine i
kono ike iloko o na kua-ao ana
me Bush & Co. no ka hooie ana i ke
kala aku i ka poe kipi punahele
ua o Kamaki ma e palamua nei.

I na ma makou pono kana olelo
ana mai, i na he ahenoia, aka, o
kono piliaki lapuwale ana aku, a
kaualako mai i ka Moiwahine iloko
o na hana pili ole i ka oiaio, he ho-
ike maoli no ia o ka manao hooka-
maoli i ka Moiwahine.

Ke ike maila oukou e ka Lahui
Hawaii i ka hana hooiahaa lapu-
wale loa a ka Holomua ma o Ka-
maki Puka ma la.
Hookahi mea kupono loa a ka
Lahui e hana ai no keia nupepa;
e kiloi loa aku, a e hooioio wale
aku i ka mea e hoolaha ana i na ma-
nao enemi kumu ole i ke Poo o ka
Lahui Hawaii.

***

Ka Hana a ke Kupuno!

KU I KE A-HALELO KA-
HALE O KAUPA.

HAHALELE I PUNA NA HO-
ALOHA E.

E ka Lahui Hawaii; eia ka lono
ke hooa mai nei mai ka Holomua
ae ma kona helo o ka la 28 nei; e
koi ana i na poe a pau e paa ana
i na hana Aupuni e hele lakou e
hooiiki aku, malalo o keia Kumu-
kanawai hou o ke Aupuni Republi-
ka o Hawaii nei.

O keia no ka nupepa i ao mai ia
kakou manua aku nei, e hakaka a
i ole e hele e hooiiki e kono no ka
Republika. O ka mea oiaio ma-
li no nae, ua ai lakou i ka mauna
a ka poe aihue aina, a heha ka la-
kou olelo i keia la? Eia, ke ao mai
nei e hele e hooiiki, aole nae lakou
ponoi iho i helo e hakaka ma, e
like me ka lakou olelo ana.

Nolaila he hoopunipuni wale no
ma na lehelehe eueu o ka lokoio
ke koi ana mai i ka lahui e hele e
hakaka, oia, ua paa mau ka waha
i ka loa ia i ka makau (ieie-a) a
Mau i.

Ma maopopo ia makou unai mau
loa mai, he poe aihama ka poe i
hookahuli nei i keia nupepa Holomua
he poe i komo pu iloko o na hana
hookahuli aupuni mai mau mai
a oia no hoi ke kumu nui o keia
noho ana pilihua o kakou.

Na lakou pono, na hana a me na
kumu hooiohoi i ka poe ohumu
hookahuli aupuni ma na la 14-17
o Januuri 1893. Aole e hiki ia la-
kou ke hooie mai.

O keia ohana no i hana ia man-
hana koku hookahuli aupuni, oia
no keia e hana nei, a e kshea mai
nei i ka Lahui Hawaii e hele aku,
e hooiiki, e kono a e kokuu aku i
keia aupuni Republika a ka poe
lima nui.

E ae anoi ka Lahui i ka lakou
nei e koi aku nei? Aole loa.

E loa anei ia kakou he wahi
poro ike, i na e ae aku e hele e hoo-
hiki? Aole loa!

Hookahi wale no mea maopopo
ina kakou e puni aku; e lilo ana
nei kakou i poe kauwa kua paa na
keia ohana aihue aina.

E nana iho kakou, ua lilo e no ia
lakou ka hapana o ka Ahaolelo
ma keia Kumukanawai; a he
hookahi mea maopopo loa e lilo hou
aku ana no ka poe Lunamakaia-
na e kono ana, i poe aihama a
hoopilimeai wale malalo o ka poe
kolohe nana e nobo mana nei ma
keia aupuni lima nui.

Hookahi wale no pakele, a hoo-
kahi no hoi wahi e loa ka lanakila
ia kakou, oia no ke kakou hookahi
mau e hooie loa i ka ae ana aku e
hele e hooiiki e kokuu i keia Aupuni.

E hoomanani i na olelo a Mr.
Blount i olelo ai:— O ko oukou
ae ana e hooiiki malalo o keia ku-
mukanawai o 1887, oia ke kumu o
ko oukou poio.

Aole anei i pololei, keia olelo ao
ana mai a Blount? Alaila heha
ia ka kakou mea e hooloke aku ai
i ke koi mai a keia poe kolohe?
Aole loa! Aole loa kakou e ae
aku, o poio ana nei kakou, e
like me ko kakou poio ana manua
i na hana pakele a Alapai ma.

HE HOOMANAO KANIKAU NO
MRS. AKU. M. KEALAKAI
HALA.

Ua hana ia mai o Mr. Akui M.
Kealakai mai ka puka mai o Mr.

Hon. P. Hauu i Honolulu Hilo Ha-
waii, Oct. 17, 1871, mare ia maua o
Rev. J. Waimanu, Nov. 14, 1885,
make i Kalaupapa Molokai, Aug. 9,
1894, he wahine aloha oia i kono
ohana a he aloha kane, aole i loa
kekahi kina mai ko manawa i mare
ai a hiki i kona hahalele ana mai lau
i kana kane he mau Kaikunane.

Pokii a he Kupunawahine a me ka
ohana nui e Kanikau aku nei mahope
ona, no ka nui o kou aloha iaia
nolaila ua haku iho au i kanikau
hoomanano nona.

Kuu wahine mai ka laio Hono-
kaup.

Mai ka la ikeiki hoi o ke Kaona
Hoopuupu ke aloha aole oe
Aole iho nei kuu milimili
Kuu lei hooie hoopai o ke kimo
Au hoi e lei ai a hoomanano
Ua meha ka hae us hala oe
Halele iho ia'u he ukana na ke
aloha
O ka ukana hookahi no ia i kuu
houpo
A'u e aqamo hookahi aku ai
Auwe kuu minamina e kuu wahi-
ne hoi e
Kuu wahine mai na pali kua o
Nuuanu
E kopi maila i ka lau o na pali
E hoomama ike a'e ana au
I kuu manawa e au wale nei
Ua hele oe ka pili o ka home
Ia home o kuaa noho i ka uka
Pulu ke oho hoomau ike ili
I na piina hoomaha ole o ke alanui
O oe e ka la ka mega nona ka lani
E hea mai a hookipa aku i kuu
wahine
Auwe ka lunyu e lau wahine hoi e
Kuu wahine mai ka ihu o Mokoli
Me na ale o Kaiwi ma Pailolo

Ke alanui ia o kane e hui ai
O mau ke aloha kapalii i ka puu-
wai
Hiki au i Kaunakakai
Hoomanau aku o ka ike inoe
Ke hea mai nei kaiohioia lau
Eia aku ko lei ke kaili mai la
A Kaise au i ka lepo a ka makani
Hoomanau i Apuakamaula
Auwe kuu kaumaha e kuu wahi-
ne hoi e
Kuu wahine mai ka pali o Kala-
papa
Ia pali kukele ia e ka ua
He ala ia nau i hele mahibini
E hoomanawanui aku ai mahope ou
Hele no oe ka O mau teo lea
O hewahewa ka ike pale ka nana
Hawai akula paha oe me ka
luhi a kua
O ka aina a ka ehaeha i noho a
Haele wale uo aole e malu
Aole kaupaka e mehana ai
Auwe kuu wahine e kuu wahine
hoi e
Kuu wahine mai ka ae one o Pa-
paloa

Mai ka hale hoomaha hoi a ka Pa-
pa Ola
Aloha ka uka o Puhai
Ia wahi a kua e noho ai
Aloha ka nui a me ka lehulehu
Na kini makamaka oia aina
Aloha no hoi kuu pokii
A maua e auamo like ai
Eou mau kupunamai ka uka a ke
kai
E pulama mai oukou i kuu aloha
E ka makua nui hoi ma ka Lani
E apo mai oe ma kuu Paridiao
M. A. Kealakai
Honolulu Aug. 28, 1894

OLELO HOOLAHU.

E ike auanei na kanaka apau ma
keia owau o P. Kaonohi k. no Ka-
maili, Puna, Hawaii; o Ko Hawaii
Pae Aina, Ke papa a ke hookapu
loa ia aku nei keia a me keia, mai
keia la, a mahope aku o keia, aole
loa au e ike i kekahi aia e kuu
wahine ware; oia o Ane Kaonohi k.
oia ua haelele loa mai oia ia'u a
me ka maua teiki uuku, nolaila o
keia a me keia e hooloke ole ana
i keia, maluna iho